

15 LET TRANSPORTNÍHO INFORMAČNÍHO A NEHODOVÉHO SYSTÉMU TRINS

Autoři: Ing. LADISLAV NOVÁK, Ing. LADISLAV ŠPAČEK, CSc.

Svaz chemického průmyslu ČR

Dělnická 12, 170 00 Praha7

email: ladislav.novak@schp.cz, ladislav.spacek@schp.cz

Rizika spojená s výrobou, distribucí a využíváním chemických produktů jsou často veřejně diskutovanou otázkou. Bez těchto výrobků si však nikdo nedovede svoji existenci představit.

Právě proto je tato oblast soustavně pod přísným dohledem veřejnosti a státních orgánů. Dnes patří chemický průmysl, distribuce a využívání chemických látek a směsí k nejvíce regulovaným oblastem života společnosti a to zejména v Evropě:

- Všechny chemické výroby jsou provozovány na základě integrovaných povolení. Směrnice 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC) byla nahrazena koncem roku 2010 Směrnicí o průmyslových emisích. V ČR je integrované povolování realizováno od roku 2003 na základě zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění v aktuálním znění (více na www.ippc.cz a www.mzp.cz).
- Vliv všech chemických provozů v Evropě na životní prostředí je monitorován v Evropském registru E-PRTR. V českém jazyce jsou emise jednotlivých výrobních zařízení do životního prostředí veřejnosti přístupné v Integrovaném registru znečištění na www.irz.cz.
- Zacházení s chemickými výrobky je usměrňováno chemickou legislativou, v posledních letech nařízením č. 1907/2006 (REACH) a č. 1272/2007 (CLP).
- Každý výrobek doprovází bezpečnostní list.
- Omezení rizik spojených s výrobou a užíváním chemických látek lze dosáhnout jen v úzké součinnosti jejich výrobců, distributorů a zejména konečných uživatelů.
- Unikátní inspiraci poskytuje od roku 1985 celosvětová dobrovolná iniciativa chemického průmyslu Responsible Care, v České republice známá jako program „Odpovědné podnikání v chemii“. K plnění jejích principů se přihlásilo již 54 národních asociací chemického průmyslu, rozhodující globální výrobci a distributoři chemických produktů (více na www.reponsiblecare.org, www.cefic.org a www.schp.cz).

- V logistice je Responsible Care stále známější pod zkratkou SQAS (www.sqas.org).
- Mezinárodní rok chemie 2011 tedy není akcí náhodnou. Má přispět k dalšímu zlepšení komunikace všech zainteresovaných; k výchově dětí a celé nastupující generace. K dalšímu omezení rizik spojených s využíváním chemických produktů může dojít jen v úzké součinnosti výrobců, distributorů, konečných uživatelů, státních orgánů a zejména široké veřejnosti.

Otevřenou komunikací a minimalizací rizik spojených s využitím chemických produktů můžeme všichni přispět k udržitelnému rozvoji společnosti a její prosperitě.

Chemie zde je hlavně pro to, že přináší řešení a přispívá k zlepšení kvality života.

TRansportní Informační a Nehodový Systém (TRINS) je jedním ze 17 národních systémů pomoci při nehodách při přepravě chemických látek - ICE (Intervention in Chemical Transport Emergencies), které začaly vznikat v Evropě v 90. letech minulého století, jako součást realizace celosvětové dobrovolné iniciativy chemického průmyslu Responsible Care.

Rok 2010 se stal již patnáctým rokem, ve kterém byla realizována dohoda mezi Svazem chemického průmyslu ČR a Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR, na jejímž základě je dobrovolně zabezpečován členskými organizacemi SCHP ČR Transportní informační a nehodový systém (TRINS) – systém pomoci při nehodách spojených s přepravou nebezpečných látek, který patří k 17 fungujícím ICE systémům v Evropě. Jejich činnost koordinuje Evropská rada chemického průmyslu CEFIC.

Hlavním cílem této činnosti bylo a je zvyšování bezpečnosti při přepravě nebezpečných látek, předcházení haváriím a minimalizování dopadů případných havárií, dosažení vyšší efektivity při likvidaci havárií spojených s přepravou nebezpečných látek a dosažení co nejužší součinnosti členských společností do TRINS zapojených.

UNIPETROL RPA, s.r.o. Litvínov se jako republikové koordinační centrum systému TRINS a současně regionální středisko č. 1 v roce 2010 v souladu se záměry výše uvedené Dohody zaměřil tak jako v uplynulých letech zejména na koordinaci spolupráce s ostatními partnery činnými v této oblasti včetně partnerů zahraničních. Velice účinná je podpora ze strany společnosti UNIPETROL SERVICES, s.r.o.

V mezinárodním styku bylo republikové koordinační centrum TRINS v uplynulém roce v rámci zemí Evropského společenství pravidelně kontaktováno, ať už se jednalo

o prověření nouzových telefonních a faxových čísel nebo o test poskytnutí požadovaných údajů o nebezpečných látkách. Tyto prověrky připravenosti prováděné zahraničními středisky prokázaly velmi dobrou úroveň i pohotovost stálé služby koordinačního republikového centra v UNIPETROL RPA, s.r.o. Litvínov, které se v posledních dvou letech řadí mezi nejlepší evropská ICE střediska.

V průběhu minulého roku se podařilo rozšířit členskou základnu systému TRINS o další dvě společnosti. K 1. srpnu 2010 k systému TRINS přistoupila společnost MESSER TECHNOGAS, s.r.o. Praha a k 1. listopadu 2010 přistoupila společnost SITA CZ, a.s. Praha. Naopak v loňském roce ukončila členství v SCHP ČR a tím i v systému TRINS společnost REICHHOLD CZ, s.r.o. **Do činnosti systému TRINS bylo k 31. 12. 2010 zapojeno 26 členských společností**, přičemž společnost ČEPRO, a.s. má ještě dislokováno 7 středisek v různých částech republiky (jednotky HZSP ČEPRO, a.s.), ČESKÁ RAFINÉRSKÁ, a.s. a PARAMO, a.s. mají po 2 střediscích a nová společnost SITA CZ, a.s. Praha má po republice dislokována další 4 střediska. Celkový počet středisek poskytujících pomoc v jednotlivých stupních v rámci systému TRINS na celém území České republiky tím vzrostl na **39 středisek**.

Za 15 let bylo v rámci TRINS poskytnuto 467 evidovaných poskytnutí pomoci včetně mezinárodních i republikových cvičení.

V roce 2010 bylo celkem evidováno 25 poskytnutí pomoci ve všech třech stupních. Z toho se jednalo o 16 poskytnutí pomoci 1. stupně (telefonické dotazy a konzultace včetně prověřovacích cvičení republikových i mezinárodních), o 3 poskytnutí pomoci ve 2. stupni (vyslání specialisty do místa zásahu) a 6 poskytnutí pomoci 3. stupně (technická pomoc).

Přehled poskytnuté pomoci ve 2. stupni

RS č. 9 – Momentive Specialty Chemicals, a.s. Sokolov

1. 1. - 14. 5. 2010 spolupráce technických specialistů a HZSP Unipetrol Doprava Litvínov k odstranění technické závady na ŽC s polypropylenem přistavené v HSCH ke stáčení.
2. 10. 8. 2010 na 0 km silnice I/6 na výjezdu z Prahy - směr Karlovy Vary došlo k převrácení autocisterny s 24 t 2-ethylhexanolu firmy RINNEN PL. Obsah byl přečerpán do náhradní cisterny.

3. 26. 11. 2010 při vyjíždění ze silniční váhy prorazil řidič firmy MUTTI nádrž s naftou o patník sloužící k přesnému najetí do prostoru vážení. Do příjezdu hasičů byl únik zachycen do drobných nádob, následně likvidace nafty sorbentem.

Přehled poskytnuté pomoci ve 3. stupni

RS č. 27 – DEKONTA

1. Havárie Luštěnice – únik cca 500 l motorové nafty z palivové nádrže, která byla poškozena při přejezdu nákladního automobilu přes pontonový most provizorně postavený přes říčku Vlkavu, dne 11. 4. 2010.
2. Havárie Čechtice – nehoda nákladního automobilu převážejícího chemické látky (hydroxid sodný, chlornan sodný, chlorované vápno, kyselina chlorovodíková, chlorid hlinitý, síran železitý, síran hlinitý a jedlá sůl). Havárie se stala dne 7. 6. 2010 u obce Čechtice.
3. Havárie Úvaly – únik až 1000 l motorové nafty při havárii nákladního automobilu u obce Úvaly dne 6. 7. 2010. Při nehodě bylo odtěženo až 43 tun kontaminované zeminy uniklými ropnými látkami.
4. Havárie Jevany – únik cca 50 l asfaltové emulze při opravě místní pozemní komunikace u obce Jevany. Při nehodě byla kontaminována místní komunikace, zeminy krajnice a zeminy v přilehlém lesním porostu. Havarijní tým řešil tuto nehodu dne 9. 8. 2010.
5. Havárie Praha 8 - Pod Plynojemem – únik cca 500 l motorového oleje na frekventované komunikaci v Praze 8 - Libni. V místě došlo k úniku ropných látek z poškozeného pracovního stroje. Nehoda se stala dne 27. 10. 2010.

RS č. 1 – UNIPETROL RPA

6. Havárie Ústí nad Labem – technická pomoc při přečerpání havarované cisterny s monoethylenglykolem (dne 31. 5. 2010 na žádost HZS ČR poslána požadovaná technika včetně zaslání bezpečnostního listu).

Jednou z dalších aktivit systému TRINS byla průběžná aktualizace a doplňování bezpečnostních listů nebezpečných látek v databázi programu republikového koordinačního střediska pro rychlé vyhledávání potřebných údajů o nebezpečných látkách (dle nové legislativy CLP – nařízení 1272/2008 ke klasifikaci, označování a balení nebezpečných látek a směsí). Aktualizace bezpečnostních listů byla provedena jak v českém, tak v anglickém jazyce. Výše uvedený program výrazně zlepšuje možnosti urychleně reagovat na potřeby jak systému TRINS v ČR, tak i při účasti na "evropských" cvičeních v komunikaci a předávání údajů o nebezpečných látkách mezi národními středisky a současně tak i prezentovat ČR a systém TRINS u CEFIC jako plně funkční a kompatibilní s obdobnými systémy v evropských zemích.

V měsíci červnu 2010 byla provedena výměna phenothiazinu pro nouzové použití při přepravě kyseliny akrylové u všech 12 opěrných bodů HZS ČR (Praha - Petřiny, Praha - Strašnice, České Budějovice, Plzeň - Košutka, Chemické závody Sokolov, a.s., Ústí nad Labem, Hradec Králové, Jihlava, Brno - Lidická, Olomouc, Zlín a Ostrava - Zábřeh). Výměna byla uskutečněna dle plánu s ohledem na dvouletou dobu skladovatelnosti phenothiazinu.

Během minulého roku proběhlo tematické havarijní cvičení dispečerů HZSP SYNTHOS Kralupy zaměřené na oblast TRINS a dále se uskutečnilo ve spolupráci se všemi složkami IZS námětové cvičení HZS Sokolov na téma „Únik látky z autocisterny“.

Proběhla aktualizace společného přehledu speciálních prostředků pro záchranné a likvidační práce při nehodách spojených s přepravou nebezpečných látek (pro poskytování pomoci ve 3. stupni – technická pomoc). Tento přehled je součástí Příručky, aby mohl sloužit pro volné využití společností TRINS a operačním a informačním střediskům HZS ČR.

Z vyhodnocení vyplývá, že i přes výraznou změnu ve vybavení HZS ČR je systém TRINS stále často využíván operačními a informačními středisky HZS krajů pro poskytování informací o nebezpečných látkách i pro poskytování pomoci ve druhém a třetím stupni a má tudíž vybudovanou pevnou pozici v oblasti bezpečnosti při přepravě nebezpečných látek.

Velmi dobré zkušenosti jsou vedle společnosti UNIPETROL RPA i se společnostmi BorsodChem, DEKONTA, FARMAK, Momentive Specialty Chemicals, LINDE GAS a SPOLCHEMIE. Do republikového cvičení se zapojili v minulém roce i společnosti DEZA, FARMAK, Synthesia a SYNTHOS.

Zvláštní postavení má společnost DEKONTA, která má samostatnou smlouvu s MV-GR HZS ČR a pomoc poskytuje i v dalších zemích regionu střední a východní Evropy v rámci placené mezinárodní služby CARCHEM.

Popularizace TRINS

Dojde-li na území ČR k nehodě při přepravě či jiné manipulaci s nebezpečnými látkami, mohou operační a informační střediska Hasičského záchranného sboru ČR využít odborné rady nebo i praktické pomoci při likvidaci mimořádné situace tak, aby byly případné následky v co největší míře omezeny. K dobré součinnosti je potřebný a nezbytný pravidelný nácvik, pravidelné prověrky. Představovat veřejnosti soustavnou a zodpovědnou práci se však nenosí. Od spolupráce k ukázkám pro odbornou veřejnost však byla ještě dlouhá cesta.

První společnou akcí byla na jaře 2007 ukázka spojená s pořádáním konference z cyklu Odpovědné podnikání v chemii pořádané u příležitosti 15. výročí Policejní akademie. Hned se veřejnost dozvěděla, že „V MODŘANECH UNIKLY CHEMIKÁLIE“. A cesta pro spolupráci s veřejností se začala otvírat.

V souvislosti s upozorněním na 15 let spolupráce jsme se společně s Hasičským záchranným sborem ČR zaměřili na popularizaci spolupráce již cíleně. V ostravské společnosti BorsodChem MCHZ se uskutečnila ukázka v červnu 2010. TRINS nechyběl ani na největší mezinárodní konferenci logistiky ve střední a východní Evropě SpeedChain 2010, kdy ukázka proběhla v mrazivém počasí a v hlubokém sněhu. Při přípravě ukázky zásahu v únoru 2011 na Střední odborné škole logistické v Karlových Varech Dalovicích jsme se již cíleně zaměřili na mládež. Akce vyvolala velký zájem žáků a studentů z Karlovarského kraje a bude mít své následovníky. Ukázka zásahu proběhne v květnu i na mezinárodní výstavě PYROS v Brně.

Stanovení hlavních úkolů pro rok 2011:

- Připravit novou smlouvu o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra–generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky a Svazem chemického průmyslu České republiky, která by navázala na 15 let spolupráce.
- Pro udržení evropského standardu v rychlosti odezvy jednotlivých středisek na požadavky poskytnutí pomoci (případně odezvy v rámci mezinárodních cvičení) nadále zapojovat další střediska systému TRINS do prověrek informačních toků v rámci republikových cvičení.
- Společně se podílet na akcích propagujících součinnost TRINS s IZS veřejnosti, zejména mládeži.
- Zabezpečovat průběžnou aktualizaci dokumentů.

- Aktualizovat a distribuovat členským společností TRINS, SCHP ČR a MV-GŘ HZS ČR „Příručku TRINS“ a aktualizovat prezentaci TRINS na internetových stránkách UNIPETROL RPA, s.r.o. Litvínov s dostupností i z www.schp.cz.